

Sygn. akt III KS 43/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Jarosław Matras (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

w sprawie M. B.

oskarżonego o czyn z art. 56 § 2 k.k.s. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 12 lipca 2022 r.

skargi obrońcy oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 12 kwietnia 2022 r., sygn. akt IV Ka [...]

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w G.

z dnia 7 lutego 2022 r., sygn. akt II K [...]

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**

2. zarządza zwrot oskarżonemu uiszczonej opłaty od skargi w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2022 r., w sprawie o sygn. akt II K [...] Sąd Rejonowy w G. uniewinnił M. B. od popełnienia zarzucanych mu przestępstw wyczerpujących dyspozycje art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. oraz 56 § 2 k.k.s. w zw. z art. 76 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. i art. 9 § 3 k.k.s.

Apelację od wyroku złożył oskarżyciel publiczny - Naczelnik [...] Urzędu Celno-Skarbowego w G. . Zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego, podniósł w apelacji zarzuty:

- obraży prawa procesowego, tj. art. 17 § 1 pkt 2 zd. 1 k.p.k. polegający na uznaniu, że popełnione przez oskarżonego czyny będące podstawą aktu oskarżenia (z art. 56 § 2, art. 76 § 2 oraz art. 62 § 2 k.k.s.) nie zawierają ustawowych znamion czynów zabronionych, podczas gdy zebrany materiał dowodowy wskazuje, iż czyny te stanowią czyny zabronione i zostały przez oskarżonego popełnione, oraz

- błąd w ustaleniach faktycznych, poprzez naruszenie art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., polegający na naruszeniu zasad swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w toku postępowania przygotowawczego, tj. nieuznanie jako materiału dowodowego przesłuchań świadków R. M. i N. L. oraz przyjęcie, że dokumenty zgromadzone w toku postępowania podatkowego oraz przygotowawczego, nie są wystarczające do uznania winy oskarżonego.

Podnosząc te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania

Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2022 r., w sprawie o sygn. akt IV Ka [...], Sąd Okręgowy w G. uchylił powyższy wyrok i sprawę przekazał sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Na wyrok ten skargę wniósł obrońca oskarżonego zaskarżając go w całości. Wyrokowi zarzucił naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. poprzez uchylenie w/w wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w G. ze względu na stwierdzenie konieczności ponownego

przeprowadzenia przewodu sądowego w całości, podczas gdy w realiach sprawy taka przesłanka przekazania sprawy do ponownego rozpoznania nie zachodzi ze względu na przeprowadzenie przez Sąd I instancji całości dowodów mających znaczenie dla rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy oraz brak powodów, dla których wymagałyby one powtórnego przeprowadzenia w sprawie, a nadto Sąd Odwoławczy uznając za konieczne przesłuchanie świadków R. M. i N. L. mógł uzupełnić materiał dowodowy w ramach przeprowadzonej kontroli odwoławczej, a także odmienne zapatrywanie prawne przyjęte przez Sąd Odwoławczy aniżeli Sąd I instancji oraz potrzeba analizy przeprowadzonych dowodów nie mieszczą się w kategorii przesłanek uzasadniających uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność ponownego przeprowadzenia przewodu sądowego w całości.

Podnosząc sformułowany wyżej zarzut, obrońca wniósł o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego w G. i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest oczywiście zasadna. Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga na wyrok kasatoryjny może być wniesiona tylko z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. (w istocie chodzi o § 2 tego przepisu) lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Trafnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że „Przepis art. 539a § 3 k.p.k. zawiera dwie podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego. Pierwsza podstawa dotyczy naruszenia przez sąd odwoławczy przepisu art. 437 § 2 k.p.k. zaś druga uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Nie budzi wątpliwości, że druga podstawa skargi obejmuje li tylko postępowanie odwoławcze, a więc zaistnienie na etapie tego postępowania uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k.” (postanowienie z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19, OSNK 2020, z. 6, poz. 18). Sąd Najwyższy rozpoznając skargę na wyrok kasatoryjny musi zatem zbadać, czy uchybienie z art. 439 § 1 k.p.k. zaistniało na etapie postępowania odwoławczego, albowiem jego stwierdzenie wymaga uchylenia takiego wyroku i czyni zbytecznym badanie wskazanej podstawy skargi, jeśli oczywiście nie jest ona oparta na wskazaniu uchybienia z art. 439 § 1 k.p.k. zaistniałym na etapie postępowania odwoławczego (tak jak jest to w niniejszej sprawie gdzie podstawą

skargi jest naruszenie art. 437 § 2 k.p.k.). W tym postępowaniu Sąd Najwyższy nie stwierdził, aby na etapie postępowania odwoławczego zaistniało uchybienie wskazane w art. 439 § 1 k.p.k. To zaś pozwala odnieść się do zarzutu skargi.

Podkreślić trzeba, że w zakresie tej podstawy skargi, tj. naruszenia art. 437 § 2 k.p.k., Sąd Najwyższego może badać – oczywiście tylko w ramach zarzutu – czy sąd odwoławczy uchylając wyrok sądu I instancji zasadnie stwierdził, iż w sprawie zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza, albo też, gdy do uchylenia wyroku doszło na podstawie art. 454 § 1 k.p.k., czy rzeczywiście w układzie procesowym istniejącym w sprawie ten przepis mógł być podstawą do wydania wyroku kasatoryjnego (wyrok uniewinniający, zamiast wyroku skazującego, który powinien być – z uwagi na kompletność materiału dowodowego - w sprawie wydany), a jeżeli sąd odwoławczy wskazał, iż uchylenie wyroku było celowe z uwagi na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, to czy wykazano, że istnieje potrzeba przeprowadzenia przewodu w całości (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23). Bezsporne jest zatem, że uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego powinno wyraźnie wskazywać, która z przesłanek określonych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. zadecydowała o uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, a także czy ona jest rzeczywista i prawidłowa w realiach sprawy.

Z formularza uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że powodem uchylenia wyroku sądu *meriti* i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania była potrzeba przeprowadzenia na nowo przewodu w całości (por. rubryka 5.3.1.1.1.). Rzecz jednak w tym, że z wcześniejszych treści zawartych w uzasadnieniu wyroku nie wynika wcale, aby w rzeczywistości taka konieczność zachodziła. Wprawdzie sąd odwoławczy wprost wskazał na niekompletność przeprowadzonego postępowania dowodowego, która w jego ocenie wyklucza możliwość prawidłowej oceny sprawstwa oskarżonego, to jednak nakazał sądowi pierwszej instancji przeprowadzenie przesłuchania jedynie dwóch świadków, a to R. M. i N. L.. Sąd *ad quem* stwierdził, że dopiero przeprowadzenie tych dowodów, a następnie konieczność ich oceny w połączeniu z analizą dokumentów przeprowadzonej kontroli skarbowej, może „doprowadzić do prawidłowego,

pozostającego pod ochroną przepisu art. 7 kpk wniosku czy oskarżonemu można przypisać sprawstwo w zakresie postawionego mu aktem oskarżenia zarzutu". W kontekście wskazanego przez sąd II instancji powodu uchylenia wyroku, a mianowicie konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, trzeba pamiętać, że w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNK 2019, z. 6, poz. 31), Sąd Najwyższy stwierdził, iż zachodzi ona wówczas, gdy orzekający sąd I instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie I instancji. Z uzasadnienia tej uchwały wynika, że konieczność ponownego przeprowadzenia wszystkich dowodów wystąpi zazwyczaj, gdy:

- sąd pierwszej instancji w ogóle nie ujawnił żadnych dowodów, chociaż oparł na nich wyrok, albo te dowody zostały nieprawidłowo przeprowadzone (naruszenia art. 410 k.p.k.),
- doszło do naruszenia przepisów procesowych odnoszących się do prawidłowego jego przebiegu, a charakter takiego uchybienia wymaga powtórzenia przewodu sądowego.

Tymczasem w realiach tej sprawy, jak trafnie zauważył autor skargi, wskazywane przez sąd odwoławczy czynności dowodowe sprowadzają się wyłącznie do częściowego i nieznacznego (ograniczonego do dwóch świadków) uzupełnienia postępowania dowodowego, a w związku z tym nie mogą być uznane za realizację przesłanki konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Sąd odwoławczy, dostrzegając konieczność przeprowadzenia tych czynności dowodowych, mógł i powinien je przeprowadzić samodzielnie na etapie postępowania odwoławczego, a dopiero po ich przeprowadzeniu oraz ocenie tych dowodów (a także ewentualnie innych koniecznych dowodów), powinien dokonać oceny zasadności zaskarżonego wyroku. Obecny model postępowania odwoławczego obliuguje bowiem sąd odwoławczy do uzupełnienia materiału dowodowego, a w konsekwencji jego oceny i ewentualnie dokonania odmiennych ocen oraz poczynienia stosownych ustaleń faktycznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2020 r., I KS 7/20).

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że zarzut skarżącego wskazujący na naruszenie przez sąd odwoławczy dyspozycji art. 437 § 2 k.p.k. jest trafny, co w konsekwencji musiało prowadzić do uchylenia wyroku tego sądu i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w postępowaniu apelacyjnym sąd przeprowadzi te dowody, które w jego ocenie są konieczne, a następnie dokona oceny całości materiału dowodowego i dopiero wówczas, gdy taka ocena (zgodna z treścią art. 7 k.p.k.) prowadzić będzie do ustalenia, że w tej sprawie winien zostać wydany wyrok skazujący (zamiast wyroku uniewinniającego), to zaskarżony wyrok uchyli i przekaże sprawę do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, wskazując jako jego podstawę art. 454 § 1 k.p.k.

O zwrocie opłaty od skargi orzeczono na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

[as]